

В результаті проведеного дослідження встановлюється факт біологічного батьківства чи спорідненості з вірогідністю 99,99%.

В період з 2017 по 2019 рік відмічається зростання кількості надходження експертиз та експертних досліджень по спірному батьківству та встановленню біологічної спорідненості.

Список використаних джерел

1. Калачнюк М. С., Калачнюк Л. Г., Мельничук Д. О., Мельничук С.Д., Калачнюк Г.І. «Умови проведення полімеразної ланцюгової реакції у лабораторній практиці (методичні аспекти)» Біологія тварин, 2012, т.14, № 1-2 – С. 660 - 667.

2. https://studopedia.su/15_206397_polimerazna-lantsyugova-reaktsiya-ta-sekvenuvannya.html

3. Інструкції про порядок відбирання зразків букального епітелію для проведення судових молекулярно-генетичних експертиз у цивільних справах та/або експертних досліджень за зверненнями фізичних і юридичних осіб, затвердженої наказом ДНДЕКЦ МВС України 30.09.2013 року № 19/50-236 Н.

4. Дяченко Н. М. Дослідження ДНК з об'єктів біологічного походження методом полімеразної ланцюгової реакції: [метод.рек.] / Н.М. Дяченко, С. О. Ольховець, В. І. Лагус – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2003. – 39 с.

Одарюк Михайло Васильович,
судовий експерт сектору криміналістичного дослідження транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують відділу автотехнічних досліджень та криміналістичного дослідження транспортних засобів Запорізького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 1 Закону України «Про судову експертизу» визначає судову експертизу як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1].

Крім цього, Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України, затверджена Наказом МВС України від 17 липня 2017 року, вказує, що експертне дослідження – це дослідження, що проводиться експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини події, за зверненням юридичних або фізичних осіб [2].

Відповідно до ч.1 ст. 242 Кримінального процесуального кодексу України в редакції 04.10.2019 (далі – КПК), експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [3].

У попередній редакції ч. 2 ст. 242 КПК викладалась в такій редакції: «слідчий або прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді для проведення експертизи щодо ...». Таким чином, ми бачимо, що до змін, які сталися 04.10.2019 р., право вирішувати питання щодо проведення експертизи було лише за слідчим суддею.

На нашу думку, попередня редакція призвела до ряду як позитивних так і негативних наслідків і вимагала змін, які все ж таки частково були внесені.

Так, раніше слідчим потрібно було приділяти додатковий час для підготовки клопотань та матеріалів до них, час на доставку особисто чи пересилку та реєстрацію цих документів в установленому порядку, бути присутнім при розгляді зазначеного клопотання слідчим суддею та в подальшому отримати його відповідне доручення, потім направити ухвалу до судових установ за встановленим порядком.

Ця схема, з урахуванням перевантаження слідчих суддів розглядом клопотань та скарг, необхідністю самостійно визначати експерта, якого треба залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи, законодавчо встановлених строків на розгляд клопотань, призвела до того, що досить часто вони розглядалися з порушенням строків чи за новими клопотаннями, що призводило до ще більшого терміну між прийняттям рішення про проведення експертизи та його фактичним виконанням та негативно позначалось на результатах експертних досліджень, ефективності досудового розслідування в цілому.

Однак виключалися неоднозначні висновки експерта, що робились на замовлення сторони захисту та обвинувачення у випадках, коли експертам надавались на дослідження різні документи. Слідчим суддям була надана можливість призначення експертизи, навіть за умови відсутності клопотань будь-якої із сторін.

Збільшення навантаження на державні спеціалізовані експертні установи звичайно посприяло здобуттю додаткового досвіду та практичних

навичок фахівцями, водночас для економії часу і виконання більших обсягів роботи в менші проміжки часу, виникла необхідність скорочення обсягу дослідницької частини за рахунок виключення об'ємних цитувань із наукової та науково-методичної літератури, нормативних документів, загальноновизнаних методик проведення експертних досліджень, очевидних описань, які по суті дублюють зміст ілюстративного матеріалу тощо, адже в переважній більшості випадків ініціатора проведення експертизи цікавлять лише висновки експерта, а не текст дослідницької частини.

Варто зазначити, що участь експерта у кримінальному провадженні не обмежується лише проведенням судової експертизи. Так, ст. 356 КПК регламентує процесуальний порядок допиту експерта в суді з метою роз'яснення висновку.

Крім цього, на нашу думку, слід звернути увагу ще на одну проблему. Так, відповідно до ст. 17 Закону України «Про судову експертизу», для присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта створюються експертно-кваліфікаційні комісії при міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність.

До складу експертно-кваліфікаційних комісій входять найбільш досвідчені фахівці та науковці, які мають кваліфікацію судового експерта і стаж практичної роботи за спеціальністю не менше п'яти років. Серед них має бути не менше двох фахівців тієї експертної спеціальності і того класу, з яких комісія проводить атестацію, присвоює кваліфікацію судового експерта або кваліфікаційний клас, а також фахівець із процесуальних питань судової експертизи.

Однак, чинна редакція ст. 17 Закону України «Про судову експертизу», фактично унеможлиблює запровадження нових видів експертиз, оскільки для присвоєння кваліфікації судового експерта з нових питань треба обов'язково мати не менше двох фахівців тієї експертної спеціальності і того класу зі стажем експертної роботи не менше 5 років.

Виходячи з викладеного вважаємо, що державою робляться кроки щодо покращення діяльності судово-експертної системи, але цей процес просувається дещо повільно і реформування потрібно продовжувати, поступово викреслюючи негативні фактори з урахуванням потреб фахівців.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

2. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 17.07.2017 № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>

3.Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс].
–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17/>

Омелян Олексій Сергійович,
аспірант Національної академії
Служби безпеки України

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ПРОТИДІЇ КІБЕРТЕРОРИЗМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ (В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ)

В сучасних умовах ефективно розслідування будь якого злочину неможливе або дуже ускладнене без використання спеціальних знань, в тому числі й результатів судової експертизи. Особливо це стосується розкриття таких високотехнологічних злочинів, як кіберзлочини, з яких найбільшу суспільну небезпеку становить кібертероризм.

Відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», кібертероризм – терористична діяльність, що здійснюється у кіберпросторі або з його використанням [1].

Зміст терміну «кібертероризм», крім того, охоплюється поняттям «технологічний тероризм», під яким в статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» визначено: «злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ... засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру» [2].

Слід зазначити, що планування, організація, підготовка терористичних актів, підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях, пропаганда і поширення ідеології тероризму, вербування терористів та інші складові, що входять до поняття «терористична діяльність», можуть здійснюватись із використанням технічних можливостей кіберпростору, особливо з огляду на розповсюдження соціальних мереж, інтернет-месенджерів, електронної пошти та голосових інтернет-сервісів (VoIP).

Разом з цим, аналіз ймовірних способів вчинення терористичного акту в кіберпросторі або з його використанням дозволяє стверджувати, що цей вид злочину дуже близький до передбаченого статтею 361 Кримінального